

Οργανισμός για την Διάδοση της Ελληνικής Γλώσσας (ΟΔΕΓ)

Εκδήλωση με θέμα:

«GREEKLISH - Η ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ ΠΤΕΡΝΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ;»

Σάββατο 20 Δεκεμβρίου 2014, ώρα 20.00–22.00

Ξενοδοχείο «Χίλτον», Αίθουσα «Σαντορίνη 4–5–6»

Η λατινογράφιση της Νέας Ελληνικής

Κώστας Βαλεοντής

Φυσικός–Ηλεκτρονικός

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

1. Οι λέξεις και η αισθητική τους

«...Οι λέξεις – από μόνες τους – δεν σημαίνουν τίποτα!

Οι λέξεις είναι:

- είτε **ομάδες διαδοχικών ήχων** (φθόγγων) που παράγονται από τον *λάρυγγα*, διαμορφώνονται από την *φωνητική συσκευή* και εκπέμπονται από το *στόμα* (και τη *μύτη*) του ανθρώπου, αλλά και συλλαμβάνονται από το αυτί και αποθηκεύονται στον εγκέφαλο ως *ακουστικές εικόνες* μαζί με τον τρόπο παραγωγής τους από τα μέρη του σώματος που συμμετέχουν στην δημιουργία τους (*κιναισθητικές εικόνες*)
- είτε οι **ζωγραφικές αυτών των φθόγγων** πάνω σε κάποιο *υλικό μέσο* (π.χ. πάνω σε μια πέτρα, στο μάρμαρο μιας κολόνας, στον πάπυρο ή στην περγαμηνή ενός αρχαίου βιβλίου, στο χαρτί, στην οθόνη ενός υπολογιστή ή ενός κινητού), που συλλαμβάνονται από το μάτι και αποθηκεύονται στον εγκέφαλο ως *οπτικές εικόνες*
- είτε οι «**άυλες**» **μορφές**¹ με τις οποίες παριστάνονται αυτοί οι **ήχοι** ή αυτές οι **ζωγραφικές** μέσα στα *ηλεκτρικά ρεύματα* των καλωδίων ή στα *ηλεκτρομαγνητικά πεδία* των οπτικοακουστικών μέσων πριν φτάσουν στα *αυτιά* μας ή στα *μάτια* μας.

Καί στις τρεις περιπτώσεις, όμως, τις λέξεις **μόνο** ο **ανθρώπινος νους** τις (**έχει**) **κάνει να σημαίνουν αυτό που σημαίνουν.**

Είναι αλήθεια ότι «**νους** ορά και **νους** ακούει»² και ότι χωρίς την *νοητική* επεξεργασία θα ήταν άχρηστες οι πληροφορίες που συλλαμβάνουν τα αισθητήρια όργανα. Από τον *νό-ο* (**νου**) παράγεται το *νο-έω* (**νωώ**), που πρωταρχικά σήμαινε «βλέπω» και αργότερα «αντιλαμβάνομαι με τον νου». Και όταν ο άνθρωπος **εν-νοεί** τότε «φέρει ή έχει **μέσα** στην σκέψη του / στον **νου** του / στο μυαλό του» τα ερεθίσματα που προέρχονται από τις ιδιότητες των **αντικειμένων**, των οντοτήτων του εξωτερικού κόσμου – του κόσμου «έξω από τον νου του» – και σχηματίζει τις **έν-νοιές** τους. Κάθε μία από αυτές τις **έννοιες** – τις «αντανακλάσεις», δηλαδή, των αντικειμένων στον νου του – τις έχει αντιστοιχίσει ή τις αντιστοιχίζει με **μία** ή **περισσότερες λέξεις**. Και κάθε τέτοια **λέξη** ή **ομάδα λέξεων** (**φράση**) που είναι αντιστοιχισμένη με **μία έννοια** είναι ένας **όρος**, είτε πρόκειται για έννοια της γενικής γλώσσας είτε για έννοια κάποιας από τις ειδικές γλώσσες που υπάγονται στην γενική γλώσσα. Ποιος καθορίζει όμως αυτήν την αντιστοιχία; Η απάντηση είναι: ο **νους του ανθρώπου**. Κάθε όρος βασίζεται σε **μία** ή **περισσότερες συμφωνίες** ή **συμβάσεις** συμφωνίες μεταξύ των λίγων ή πολλών ατόμων που χρησιμοποίησαν ή χρησιμοποιούν τον όρο.

¹ που αν εξεταστούν αυστηρά δεν είναι «άυλες»

² «Νοῦς ὀρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει· τᾶλλα κωφὰ καὶ τυφλά.» (Επιχάρμος, κωμικός ποιητής και φιλόσοφος από την Κω, 540–450 π.Χ.) – Λέξεις και φράσεις παροιμιώδεις, Τάκης Νατσούλης

» Κατά τον Αριστοτέλη,

«Ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἐν τῇ φωνῇ»

(Ὅσα λέγονται με τῆ φωνῇ εἶναι σύμβολα τῶν καταστάσεων τῆς ψυχῆς, ἐνῶ ὅσα γράφονται εἶναι σύμβολα αὐτῶν που λέγονται με τῆ φωνῇ)

[Περὶ Ἑρμηνείας, 16α, 3-5]

Σε δική μας παράφραση: *Ἡ γλῶσσα εἶναι ταυτόχρονα νους, φωνή/ομιλία και γραφή.*

Μπορούμε να πούμε ότι οι **λέξεις** είναι «συμφωνημένα» σύμβολα· γεννιούνται στον νου του ανθρώπου για να αποδώσουν **έννοιες**· κωδικεύονται και εξωτερικεύονται με την **ομιλία** και εμφανίζουν επομένως *ακουστική αισθητική* (ακουστικές εικόνες)· κωδικεύονται και εξωτερικεύονται με τη **γραφή** και εμφανίζουν, επομένως, *οπτική αισθητική* (οπτικές εικόνες)· κωδικεύονται και εξωτερικεύονται και με άλλα συστήματα και εμφανίζουν επομένως και *άλλου είδους αισθητική*· ταυτόχρονα, ὅμως, ὅλα αὐτὰ τὰ *εξωτερικά σύμβολα*, ὅλες αὐτές οἱ *εἰκόνες*, *εσωτερικεύονται* με ἀποτέλεσμα στὸν **νου** τοῦ ἀνθρώπου νὰ συνδέονται μεταξύ τους ἀδιαχώριστα: **νοήματα, ακούσματα κι οράματα...**

Σαν σκέφτεσαι μια **λέξη**, ταυτόχρονα την «ακούς» και την «βλέπεις». Και "νοιώθεις" πίσω της την **έννοια** ή τη **σειρά από έννοιες** που αυτή αντιπροσωπεύει. Αν η λέξη είναι **ειδικός όρος** η έννοια – κατά κανόνα – είναι **μία**, αν είναι λέξη της γενικής γλώσσας τότε οι **έννοιες** μπορεί να είναι **πολλές** και ο νους μπορεί να «πηδάει» από την μία στην άλλη και από ένα συγκεκριμένο ή θεματικό πεδίο σε άλλο, εφόσον έχει γνώση των εννοιών αυτών και των αντίστοιχων θεματικών πεδίων, εφόσον, δηλαδή, είναι γνώστης των αντίστοιχων **συμφωνιών**. Μόνο οι λειτουργικές λέξεις δεν έχουν «πίσω» τους έννοιες, εκτός από αυτήν της λειτουργίας τους...»

Τα παραπάνω είναι δύο αποσπάσματα από την ανακοίνωση: «*Γιατί κλοτσάτε τους όρους;*» στο 9ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 7–9 Νοεμ. 2013 [2].

Στην διεργασία της επικοινωνίας ανάμεσα στον αποστολέα ενός μηνύματος και στον παραλήπτη του, η διαδρομή από τις έννοιες που έχει στον νου του ο **αποστολέας** ως τις έννοιες που σχηματίζει τελικά στον νου του ο **παραλήπτης** ακολουθεί την διαδοχή [3]:

αντικείμενα → έννοιες → όροι/ονόματα → λέξεις/σύμβολα →
σήματα (κώδικας) →
λέξεις/σύμβολα → όροι/ονόματα → έννοιες → αντικείμενα

Στο διάγραμμα που ακολουθεί περιγράφονται όλα τα διαδοχικά στάδια της γραμμής επικοινωνίας.

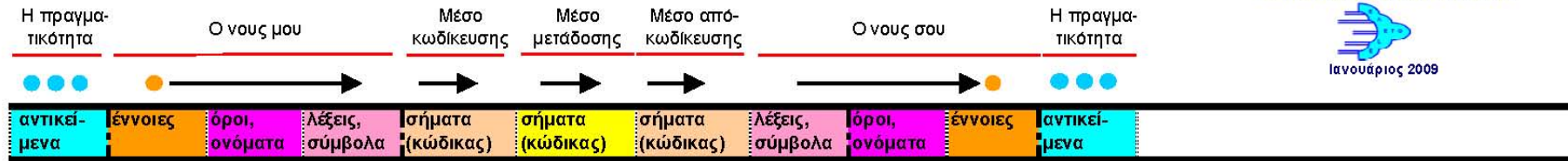
σχηματισμός των εννοιών → κατασήμανση των εννοιών →
κωδίκευση των κατασημάνσεων σε σήματα → μετάδοση των σημάτων →
λήψη και αποκωδίκευση των σημάτων →
ανάκτηση των κατασημάνσεων → σχηματισμός των εννοιών

Η θαυμάσια γραμμή της επικοινωνίας (μέσω) των εννοιών

Κώστας Βαλεοντής
Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Ιανουάριος 2009

- Τα **αντικείμενα** είναι τα ατομικά στοιχεία της πραγματικότητας έξω από το νου μου
- Τα **αντικείμενα** γίνονται **αντιληπτά** μέσω των **αισθήσεών μου** ή **συλλαμβάνονται** από το **νου μου**
- Τα **αντικείμενα** **εννοιοποιούνται** στο νου μου με αφαίρεση των **ιδιοτήτων** τους ως **χαρακτηριστικών**

- Οι **έννοιες** σχηματίζονται **στο νου μου** ως μοναδικοί **συνδυασμοί χαρακτηριστικών** που αντιστοιχούν σε **αντικείμενα** ή **ομάδες αντικειμένων**
- Έννοιες** ξεκινούν από τον **νου μου** οποτεδήποτε χρειάζεται να επικοινωνήσω μαζί σου (με το **νου σου**)
- Οι **έννοιες** **κατασημαίνονται** με **κατασημάνσεις** (**όρους, ονόματα** ή **σύμβολα**)

Οι **όροι** και τα **ονόματα** αποτελούνται από μία ή περισσότερες **λέξεις**

- Οι **λέξεις** **κωδικεύονται** με **φωνήματα** που αρθρώνονται στο **στόμα μου** ως **σήματα** ή
- Οι **λέξεις** **κωδικεύονται** με **γράμματα** που **γράφονται με μολύβι από το χέρι μου** ως **σήματα** ή
- Οι **λέξεις** **κωδικεύονται** με **γράμματα** που **δακτυλογραφούνται από τα άκρα των δακτύλων μου πάνω σε ένα πληκτρολόγιο** ως **σήματα** ...
- Τα **σύμβολα** **κωδικεύονται** με **εικονογράμματα** που **γράφονται με μολύβι από το χέρι μου**, ή παρουσιάζονται με άλλο μέσο, ως **σήματα**

- Τα **σήματα** **μεταδίδονται** μέσω του **αέρα** (ηχητικά **σήματα**) ή
- Τα **σήματα** **μεταδίδονται** μέσω **σύρματος** (ηλεκτρικά **σήματα**) ή
- Τα **σήματα** **μεταδίδονται** μέσω **ραδιοκυμάτων** ή **φωτεινών κυμάτων** (ηλεκτρομαγνητικά **σήματα**)...

- Τα **σήματα** **λαμβάνονται** από τα **αυτιά σου** και φτάνουν στο **νου σου** ή
- Τα **σήματα** **λαμβάνονται** από τα **μάτια σου** και φτάνουν στο **νου σου** ή
- Τα **σήματα** **λαμβάνονται** από **άλλες αισθήσεις σου** και φτάνουν στο **νου σου**...

Τα **σήματα** **αποκωδικοποιούνται** (από την οικεία αίσθηση) ως **λέξεις** ή **σύμβολα**

Οι **λέξεις** ομαδοποιούνται (από τον **νου σου**) σε **όρους** και **ονόματα**

Οι **όροι**, τα **ονόματα** και τα **σύμβολα** **κατασημαίνουν έννοιες** στο **νου σου**

Οι **έννοιες** στο **νου σου** αντιστοιχούν σε ορισμένα **αντικείμενα**

Τα **αντικείμενα** είναι στοιχεία της πραγματικότητας **έξω από το νου σου**

Αν οι **έννοιες** που δημιουργούνται στο νου σου **αντιστοιχούν στα ίδια αντικείμενα** ή σύνολα αντικειμένων με εκείνα που είχε **αντιληφθεί** ή **συλλάβει** ο δικός μου νους τότε η **επικοινωνία μας είναι επιτυχής!**

Ας έρθουμε τώρα στη σημερινή μορφή της ελληνικής γλώσσας, με την **μη φωνητική** γραφή της, με το **ελληνικό** αλφάβητο και με την ιστορική **ορθογραφία** της. Η τελευταία, αναδεικνύοντας όλα τα εννοιολογικώς διαφοροποιητικά μορφολογικά χαρακτηριστικά (ρίζες, προθήματα, επιθήματα, καταλήξεις, ειδικά συνθετικά) της ελληνικής, συμβάλλει τα μέγιστα στην υπαγωγή των λέξεων στις **οικογένειες** στις οποίες αυτές ανήκουν προσδίδοντας έτσι **διαφάνεια** στις λέξεις και στους όρους, δηλαδή εναργέστερη γραφική παράσταση των εννοιών από αυτούς.

Όταν πρωτοδιαβάζεις έναν νεοελληνικό **σύμπλοκο όρο** (το 80% περίπου των όρων είναι σύμπλοκοι), που – εξ ορισμού – είναι είτε μια ελληνική **σύνθετη λέξη** είτε μια ελληνική **φράση** αποτελούμενη από δύο ή περισσότερες λέξεις), δεν τον αντιλαμβάνεσαι – τις περισσότερες φορές – ως ένα αυθαίρετα συμφωνημένο σύμβολο της έννοιας που αυτός αντιπροσωπεύει, αλλά προσπαθείς να διακρίνεις πίσω από αυτόν την έννοια αυτή. Για τον σκοπό αυτόν επιστρατεύεις όλους τους γλωσσικούς κανόνες της ελληνικής (κανόνες *φωνολογικής, γραμματικής και ορολογικής ανάλυσης και κανόνες σύνθεσης, παραγωγής και σύνταξης*, τους οποίους κατέχεις ως γνώστης της ελληνικής). Και μπορεί να μην καταλάβεις πλήρως (μόνο από τον όρο) τη **νέα έννοια**, διακρίνεις όμως κάποια ουσιώδη χαρακτηριστικά της. Ώστε, μόλις σου κάνουν γνωστή την έννοια (με μια περιγραφή ή έναν ορισμό), αναγνωρίζοντας τα χαρακτηριστικά αυτά, «**δένεις**» αμέσως, στο νου σου, την **ακουστική** και τη **γραπτή μορφή** του όρου με την **έννοια**.

2. Σε ποιες περιπτώσεις και για ποιους λόγους λατινογραφείται η Ελληνική

Είναι δεδομένο ότι μια ομιλούμενη γλώσσα μπορεί να καταγραφεί με διάφορα συστήματα γραφής· επομένως, σε κάθε ένα από αυτά, μια λέξη ή ένας όρος, χωρίς να αλλάζει φωνητική μορφή (και ακουστική αισθητική), θα έχει διαφορετική γραπτή μορφή· και επομένως διαφορετική οπτική αισθητική. Είναι δεδομένο, επίσης, ότι υπάρχουν και γλώσσες που δεν έχουν γραπτή εκδοχή μέσω κάποιου συστήματος γραφής. Η αλφαβητική γραφή της ελληνικής χρονολογείται από τον 8^ο αιώνα π.Χ. έχει δηλαδή **ζωή 28 αιώνων**. Στη διάρκεια αυτών των αιώνων πέρασε από την αρχικά μεγαλογράμματη γραφή στην μικρογράμματη γραφή – με τους τόνους και τα πνεύματα – και, τελευταία (1982), στο μονοτονικό σύστημα.

Με μια μικρή ορθολογική βελτίωση του μονοτονικού, η σημερινή ελληνική γραφή θα βρίσκεται σε ένα στάδιο που αφενός θα αναδεικνύει τα μορφολογικά στοιχεία που διατήρησε μέχρι σήμερα η **ιστορική ορθογραφία** της και αφετέρου θα αποδίδει καλύτερα τον **δυναμικό τονισμό** των λέξεων μέσα στα εκφωνήματα στα οποία αυτές εμπεριέχονται. Κατά τη γνώμη του γράφοντος, **δεν είναι δυνατόν να γίνουν περαιτέρω απλοποιήσεις της ελληνικής γραφής χωρίς σημαντικές απώλειες**.

Μεγάλες συζητήσεις γίνονται κάθε τόσο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για τα **γκρίκλις** και την λατινογράφηση της ελληνικής, όπου μια πολύ μικρή μειονότητα ομιλητών της ελληνικής υποστηρίζει τα γκρίκλις ως «σύστημα γραφής» της ελληνικής περίπου ισότιμο με το καθιερωμένο ανά τους αιώνες σύστημα γραφής με το **ελληνικό αλφάβητο**.

Σε ποιες περιπτώσεις, όμως, και για ποιους λόγους, συναντούμε τη γραφή λέξεων της ελληνικής γλώσσας με λατινικούς χαρακτήρες; Ας δούμε μερικές περιπτώσεις στις οποίες έχουν λατινογραφηθεί ελληνικές λέξεις ή προβλέπεται ή προβάλλεται η λατινογράφησή τους:

1. Στα ελληνικά δάνεια των λατινογράπτων γλωσσών.

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι σε όλες τις γλώσσες που γράφονται με το λατινικό αλφάβητο, τα δάνεια που έχουν εισαχθεί από την ελληνική (και που δεν είναι λίγα) είναι λατινογραφημένες ελληνικές λέξεις (και όχι μόνο). Ως παράδειγμα αναφέρουμε τη λέξη «δημοκρατία» (δίπλα από κάθε λέξη αναγράφεται ενδεικτικά ο αριθμός εμφανίσεών της στο Ίντερνετ τον οποίο έδωσε η μηχανή Γκουγκλ στις 4 Δεκεμβρίου 2014):

– δημοκρατία (Ελληνικά)	2.420.000
– democracy (Αγγλικά)	170.000.000
– démocratie (Γαλλικά)	7.540.000
– Demokratie (Γερμανικά)	16.300.000

– democrazia (Ιταλικά)	12.500.000
– democracia (Ισπανικά)	80.700.000
– democratie (Ολλανδικά)	1.740.000
– demokratia (Φινλανδικά)	489.000
– demokracja (Πολωνικά)	2.440.000
– demokrasi (Τουρκικά)	13.500.000
– demokratija (Λιθουανικά)	475.000

Επίσης, οι **ελληνογενείς επιστημονικοί όροι**, που έχουν δημιουργηθεί, ή δημιουργούνται ακόμα και σήμερα, από ελληνικά γλωσσικά στοιχεία (ρίζες, προθήματα, επιθήματα, ...) σε λατινόγραφτες γλώσσες-πηγές και, στη συνέχεια, εντάσσονται στα ελληνικά, γράφονται, στις γλώσσες αυτές, με το λατινικό αλφάβητο.

Το λατινικό αλφάβητο, στην περίπτωση αυτή, όχι μόνο δεν αποτέλεσε και δεν αποτελεί «κίνδυνο» για την ελληνική γλώσσα, αλλά αποτέλεσε και αποτελεί *εργαλείο διάδοσης* των στοιχείων σύνθεσης και παραγωγής της ελληνικής γλώσσας σε όλες τις παραπάνω γλώσσες.

Ας προσθέσουμε εδώ ότι οι ξένοι – όσοι τουλάχιστον έχουν φοιτήσει στη μέση εκπαίδευση στη γλώσσα τους – δεν είναι άγευστοι της γνώσης του ελληνικού αλφαβήτου. Σχεδόν όλα τα γράμματά του τα συναντούν στις ειδικές γλώσσες των **μαθηματικών** και της **φυσικής** – γωνίες: **α, β, γ, δ, ε, θ, φ, ψ**, **δείκτες/εκθέτες: λ, μ, ν**, **το περιβόητο π**, **συντελεστές: σ, τ**, **γωνιακές ταχύτητες/συχνότητες: ω**).

2. Όταν υπάρχει αδυναμία, ή δυσκολία, μετάδοσης του ελληνικού αλφαβήτου μέσω ηλεκτρικών, ηλεκτρομηχανικών ή ηλεκτρονικών συστημάτων που δεν το υποστηρίζουν.

Κάποιοι «παλιοί» θα θυμούμαστε τον καιρό που η **τηλεγραφία** υποστήριζε μόνο το κεφαλαίο γράμμα λατινικό αλφάβητο και τα τηλεγραφήματα ήταν κάπως έτσι:

XRONIA POLLA STOP XAIRETISMOUS SE OLOUS STOP DIMITRIS

Αργότερα ήρθε η **τηλετυπία**, έγιναν προδιαγραφές και εγκαταστάσεις συστημάτων και συσκευών (τηλετύπων) που υποστήριζαν το ελληνικό αλφάβητο και τα τηλεγραφήματα έγιναν έτσι:

XRONIA POLLA. XAIRETISMΟΥΣ SE OLOΥΣ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Παράλληλα αναπτυσσόταν η τηλεφωνία και βελτιωνόταν η ποιότητά της για τη μετάδοση της προφορικής γλώσσας. Η **ψηφιακοποίηση**, όμως, των τηλεπικοινωνιακών δικτύων και η ανάπτυξη των υπολογιστών «απογείωσαν» την επικοινωνία, προφορική και γραπτή. Το μολύβι και το στυλό αντικαταστάθηκαν από το πληκτρολόγιο. Και, φυσικά, την πρωτοκαθεδρία στην ηλεκτρονική «γραπτή» επικοινωνία την είχε – ποιό άλλο; – το λατινικό αλφάβητο! Η πενιχρή έως μηδαμινή υποστήριξη του ελληνικού αλφαβήτου από τα πρώτα ηλεκτρονικά συστήματα, στην αρχή της ηλεκτρονικής εποχής, (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αποστολή και λήψη δεδομένων με πρωτόκολλο X25, ...) **ανάγκαζε** τους ελληνογλωσσους χρήστες να γράφουν την ελληνική γλώσσα στο λατινικό αλφάβητο. Αυτή η κατάσταση κράτησε μερικά χρόνια, ώσπου αναπτύχθηκαν σε εμπορική κλίμακα συστήματα που υποστηρίζουν απόλυτα και το ελληνικό αλφάβητο (όχι μόνο αυτό αλλά και πάμπολλα άλλα μη λατινικά αλφάβητα) και – το σπουδαιότερο – η χρήση των συστημάτων αυτών διαδόθηκε ευρύτατα. Σήμερα, υπάρχουν ελάχιστα «κατάλοιπα» αυτής της εποχής. (π.χ. σε κάποιες ασυμβατότητες συστημάτων παρατηρείται αλλοίωση των ελληνικών χαρακτήρων του θέματος ενός μηνύματος ή μετατροπή τους σε αγγλικά ερωτηματικά (?)). **Θα έλεγα ότι: σήμερα – με τις απίστευτες δυνατότητες των πληροφορικών συστημάτων επικοινωνίας – δεν υπάρχει κανένας τεχνικός λόγος που να δικαιολογεί την αποφυγή της χρήσης του ελληνικού αλφαβήτου για τη γραφή της ελληνικής γλώσσας.**

3. Σε περιπτώσεις νέων προγραμμάτων ηλεκτρονικού υπολογιστή, **τα οποία δεν έχουν ακόμα τοπικοποιηθεί**, δηλαδή προσαρμοστεί στην ελληνική γλώσσα, ώστε να καλύπτουν και το ελληνικό αλφάβητο.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις υπάγονται πολλά ηλεκτρονικά παιχνίδια που παίζονται από τους νέους, αλλά και χρήσιμα προγράμματα, όπως π.χ. προγράμματα διαχείρισης ηλεκτρονικών αρχείων. Οπότε ο χρήστης για να είναι σίγουρος ότι δεν θα αντιμετωπίσει στο μέλλον προβλήματα στη διαχείριση των ηλεκτρονικών αρχείων του, από κάποιο νεότερο πρόγραμμα, ονοματίζει τα αρχεία του χρησιμοποιώντας μόνο λατινικό αλφάβητο.

Σ' αυτό το σημείο να τονίσουμε την μεγάλη σπουδαιότητα που έχει – όχι μόνο για το ελληνικό αλφάβητο αλλά για την ελληνική γλώσσα και την ελληνική ορολογία – η **τοπικοποίηση** (localization) κάθε νέου λογισμικού.

4. Σε περιπτώσεις χρήσης **μετατροπής**³ (**μεταγραμματισμού**⁴ ή **μεταγραφής**⁵) των χαρακτήρων μη λατινικών αλφαβήτων (μέσω Διεθνών Προτύπων π.χ. [4] [5]) για εφαρμογές, σε διεθνές επίπεδο, όπως οι ακόλουθες:

Μεταγραμματισμός:

- ανταλλαγή πληροφοριών βιβλιογραφικών παραπομπών,
- υπηρεσίες καταλόγου,
- οπουδήποτε χρειάζεται αμφιμονοσήμαντη αντιστοιχία ώστε να μπορεί να ανακτηθεί το αρχικό κείμενο μηχανικά, από άνθρωπο που δεν ξέρει ελληνικά ή από μηχανές (από πληροφορικές εφαρμογές, υπηρεσίες τηλεπληροφορικής κ.ά).

Μεταγραφή:

- δελτία ταυτότητας,
- διαβατήρια,
- οδικά σήματα,
- χάρτες,
- οπουδήποτε προεξάρχει η προφορά έναντι της αντιστρεπτότητας.

Προκειμένου για το ελληνικό αλφάβητο, ισχύει το Διεθνές Πρότυπο ISO 843 [3], του οποίου ταυτόσημο είναι το Ελληνικό Πρότυπο ΕΛΟΤ 743 [6]. Μια διαδικτυακή εφαρμογή της μεταγραφής του ΕΛΟΤ 743 διαθέτει η εταιρεία Lexicon–Μεταφράσεις [7]. Οι χαρακτήρες των παραπάνω προτύπων περιλαμβάνονται στο Διεθνές Πρότυπο ISO/IEC 10646-1 [8].

Η εφαρμογή του ΕΛΟΤ 743 έχει καταστεί υποχρεωτική για τη Δημόσια Διοίκηση με νομοθετήματα όπως η ΚΥΑ Αριθ. 3021/19/53 /ΦΕΚ Β'1440/2005 και η ΚΥΑ Αριθμ. 3021/22/10-θ'ΦΕΚ Β'1298/2010. Κάποια προβλήματα εφαρμογής του ΕΛΟΤ 743 μπορούν να αντιμετωπιστούν με αναθεώρηση του προτύπου από τον ΕΛΟΤ.

Η λατινογράφιση των ελληνικών λέξεων στο πεδίο εφαρμογής του προτύπου ΕΛΟΤ 743 και του ισοδύναμου ISO 843 με καμιά έννοια δεν σημαίνει καθιέρωση συστήματος γραφής της ελληνικής γλώσσας με το λατινικό αλφάβητο.

5. Στα διαδικτυακά ηλεκτρονικά **φόρα**, στα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης** (Τουίτερ, Φέισμπουκ, ιστολόγια κτλ.) και στην κινητή επικοινωνία, όπου ευδοκίμουν τα «γκρίκλις».

Παρά το γεγονός ότι σήμερα τα διαδικτυακά ηλεκτρονικά συστήματα υποστηρίζουν σχεδόν όλες τις γλώσσες του ανεπτυγμένου κόσμου και οπουσδήποτε την ελληνική γλώσσα με το «ελληνικό αλφάβητο» της, πολλοί (κυρίως νέοι) επιμένουν να γράφουν με λατινικούς χαρακτήρες την ελληνική γλώσσα στις «ηλεκτρονικές συζητήσεις» τους (chat), με το πρόσχημα της ταχύτητας, αφού οι «συζητήσεις» αυτές γίνονται σχεδόν «σε πραγματικό

³ **μετατροπή** (conversion): απόδοση των χαρακτήρων ενός αλφαβήτου με χαρακτήρες ενός άλλου αλφαβήτου

⁴ **μεταγραμματισμός** (transliteration): μετατροπή χαρακτήρα προς χαρακτήρα ανεξάρτητα από τη φωνητική απόδοσή τους (Ο μεταγραμματισμός είναι πάντοτε αντιστρεπτός)

⁵ **μεταγραφή** (transcription): μετατροπή που αποδίδει τη φωνητική απόδοση των χαρακτήρων ανεξάρτητα από την αντιστρεπτότητα ή μη της μετατροπής

χρόνο». Υπάρχουν, βέβαια, και ιστολόγια και φόρα, ή ομάδες στο Φέισμπουκ, των οποίων οι διαχειριστές συντάσσουν και εφαρμόζουν κανονισμούς που δεν επιτρέπουν τα «γκρίκλις». Προφανώς, η «οικονομία» σε ταχύτητα οφείλεται στο ότι οι επικοινωνούντες «απαλλάσσονται» από την ορθογραφία και από τον τονισμό που απαιτούνται από το ελληνικό σύστημα γραφής (το σύστημα γραφής με το ελληνικό αλφάβητο).

6. Τέλος υπάρχει και μία περίπτωση που – «παρεξηγημένα» – θεωρείται από μερικούς λατινογράφηση (γκρίκλις) ενώ δεν πρόκειται για συνήθη γραφή, αλλά για φωνητική απόδοση. Αυτή είναι η περίπτωση της παράστασης της προφοράς των ελληνικών λέξεων με χαρακτηρισ του Διεθνούς Φωνητικού Αλφαβήτου (ΔΦΑ). Το ΔΦΑ (IPA⁶) είναι ένα σύνολο χαρακτηριστών λατινικών, ελληνικών και άλλων, με τους οποίους συμβολίζεται – μέσα σε αγκύλες – η προφορά φθόγγων και λέξεων από ένα πολύ μεγάλο σύνολο γλωσσών, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής. π.χ.

<γλώσσα> [γλόσα], <άγχος> [άηχος], <παιδί> [πεδί]

Με το ΔΦΑ παριστάνεται επακριβώς η προφορά οποιασδήποτε λέξης της Νέας Ελληνικής (της Κοινής Νεοελληνικής αλλά και των ελληνικών διαλέκτων και ιδιωμάτων), ώστε αυτή μπορεί να διαβαστεί και να αποδοθεί προφορικά σωστά από οποιονδήποτε (γνώστη του ΔΦΑ) έστω και αν αυτός δεν έχει την παραμικρή ιδέα για την νεοελληνική γλώσσα.

Στην περίπτωση 1 που αναφέραμε παραπάνω η λατινογράφηση των ελληνικών λέξεων είναι αναγκαία και όχι μόνο δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα, αλλά και ευνοεί τον δανεισμό τους από την ελληνική σε άλλες γλώσσες. Στις περιπτώσεις 2 και 3, η λατινογράφηση της ελληνικής έχει συγκεκριμένη χρήση, που μάλιστα, αντιμετωπίζεται με την ανάπτυξη νέων ηλεκτρονικών συστημάτων, που καλύπτουν και το ελληνικό αλφάβητο, και με την τοπικοποίηση των νέων λογισμικών περιορίζεται συνεχώς. Η περίπτωση 4 εφαρμόζεται σε συγκεκριμένο πεδίο εφαρμογής για την κάλυψη πραγματικών αναγκών της διεθνούς επικοινωνίας. Εκεί όπου υπάρχει ένα ζήτημα είναι η περίπτωση 5. Στους «χώρους» αυτούς ακούγονται κάποιες φωνές ότι «γλώσσα» είναι μόνο η προφορική και ότι τα γκρίκλις είναι ένα σύστημα γραφής της ελληνικής γλώσσας που – ούτε λίγο ούτε πολύ – διεκδικεί τα ίδια δικαιώματα με το **ελληνικό σύστημα γραφής** (το σύστημα γραφής με το ελληνικό αλφάβητο) και μπορεί να θεωρηθεί ισότιμο με αυτό.

3. Αισθητική αλλοίωση και αδιαφάνεια

Ας προσπαθήσουμε να διαβάσουμε την ακόλουθη πρόταση γραμμένη στο λατινικό αλφάβητο και στην απλούστερη δυνατή γραφή (για να έχει και νόημα η καταφυγή στο λατινικό αλφάβητο, που τόσο συμπαθούν οι φίλοι των γκρίκλις: δηλ. χωρίς κανόνες ορθογραφίας):

I grafi tis elinikis me to eliniko alfavito exi ali esthitiki apo ti grafi tis me to latiniko alfavito.

Τί λέει; Με ελληνική γραφή, λέει:

Η γραφή της ελληνικής με το ελληνικό αλφάβητο έχει άλλη αισθητική από τη γραφή της με το λατινικό αλφάβητο.

Κοιτάζοντας κανείς αυτήν την πρόταση γραμμένη με το ένα και με το άλλο «σύστημα γραφής», έχει καμιά αμφιβολία για το νόημά της; Ότι δηλαδή πρόκειται για δύο διαφορετικές «αισθητικές»;

Και γεννιέται το ερώτημα: Για ποιο λόγο κάποιος που γνωρίζει την ελληνική γλώσσα και έχει «δέσει» στον νου του τις ελληνόγραπτες εικόνες των λέξεων με την νοητική και ακουστική υπόστασή τους να προτιμήσει τη γραφή της με λατινικούς χαρακτήρες, αν δεν τον αναγκάζουν οι συνθήκες να το κάνει (π.χ. στις περιπτώσεις 1 έως 4 που προαναφέρθηκαν); Γιατί να προτιμήσει μια αισθητική τόσο διαφορετική από την, από πολλούς αιώνες, πατροπαράδοτη αισθητική της ελληνικής γλώσσας γραμμένης **με το δικό της αλφάβητο**;

⁶ IPA: International Phonetic Alphabet – Διεθνές Φωνητικό Αλφάβητο (ΔΦΑ)

Συχνά η απάντηση που δηλώνεται ρητά ή υπονοείται είναι: γιατί έτσι δεν εφαρμόζει κανόνες ορθογραφίας και γράφει πιο γρήγορα. Ασφαλώς, όταν γράφει κανένας ένα <i> αντί των έξι: <i>, <η>, <u>, <oi>, <ει>, <ui> και ένα <e> αντί των δύο: <ε>, <αι> και ένα <o> αντί των δύο: <ο>, <ω>, εξοικονομεί χρόνο. Το «όφελος», δηλαδή, της λατινογράφησης είναι η απαλλαγή της ελληνικής από τους κανόνες ορθογραφίας! Εδώ ακριβώς βρίσκεται ένα πρόβλημα πολύ σοβαρότερο από την αλλαγή αισθητικής στη γραφή. Σοβαρότερο είναι το ότι η **λατινογράφηση** της ελληνικής (χωρίς κανόνες ορθογραφίας) **εξισώνει** (γραπτώς) διαφορετικές *ρίζες* και *προσφύματα*, διαφορετικές *κλιτικές* και *παραγωγικές καταλήξεις*, διαφορετικούς *ενικούς* και *πληθυντικούς αριθμούς*, διαφορετικά *γένη* και *πρόσωπα* ή ακόμα και διαφορετικά *μέρη του λόγου*, καθιστώντας έτσι την αναγνώριση και κατανόηση των ελληνικών λέξεων **πέρα πολύ εξαρτημένη** από το συγκεκριμένο, προσθέτοντας δηλαδή μεγάλη **αδιαφάνεια** στη γραπτή μορφή της νέας ελληνικής.

Στις λέξεις της προηγούμενης πρότασης:

I = «η», «ή», «οι» ή το λόγιο «ει» (που χρησιμοποιείται και σήμερα σε κάποιες εκφράσεις);

grafi = «γραφή», «γραφεί», «γράφει» ή «γράφοι» (μαθηματικός όρος);

tis = «της», «τις» ή το λόγιο «τοις» (που χρησιμοποιείται και σήμερα σε κάποιες εκφράσεις);

ali = «άλλη», «άλλοι» ή «αλί»;

esthitiki = «αισθητική» ή «αισθητικοί»;

apo = «από» ή «άπω»;

Στην ανάγνωση της ελληνικής, όταν αυτή είναι γραμμένη με το δικό της αλφάβητο (που γι' αυτό και λέγεται **ελληνικό**), ο αναγνώστης αναγνωρίζει, καθώς προχωρεί, έναν-έναν τους λεκτικούς τύπους που συναντά και αποκτά γνώση του τι θα ακολουθήσει, ενώ όταν αυτή είναι γραμμένη με το λατινικό αλφάβητο, συχνά ο αναγνώστης θα συναντά διλήμματα και θα αποφασίζει για την ταυτότητα του λεκτικού τύπου που μόλις διάβασε μόνο αφού διαβάσει τον επόμενο ή και περισσότερους από έναν επόμενους λεκτικούς τύπους.

Έτσι, π.χ. για την πρόταση που εξετάσαμε, στην πρώτη περίπτωση (ελληνική γραφή), ο αναγνώστης αρχίζοντας την ανάγνωση από το ελληνικό **«Η»**, το αναγνωρίζει ως το άρθρο του θηλυκού στον ενικό και αναμένει ότι θα ακολουθήσει όνομα ή ονοματική φράση θηλυκού γένους στον ενικό και πράγματι ακολουθεί η **«γραφή»**: η επόμενη λέξη (**«της»**) αναγνωρίζεται αμέσως ως γενική ενικού του θηλυκού άρθρου και αναμένεται να ακολουθήσει θηλυκό όνομα σε γενική πτώση και πράγματι ακολουθεί το ουσιαστικό **«ελληνικής»**.

Στη δεύτερη περίπτωση (λατινική γραφή), αρχίζοντας από το λατινικό **«I»** έχει το *τετράλημμα*: για ποιο από τα τέσσερα ενδεχόμενα πρόκειται: **«η»**, **«ή»**, **«οι»** ή **«ει»**: αλλά και αφού διαβάσει τη δεύτερη λέξη **«grafi»** εξακολουθεί να έχει το *τριλήμμα*: πρόκειται για την ονοματική φράση **«η γραφή»**, μήπως για τήν διαζευκτική ρηματική φράση **«ή γράφει»**, ή μήπως πρόκειται για την ονοματική φράση **«οι γράφοι»**; Αλλά και με την επόμενη λέξη (**tis**) δεν αίρεται το *τριλήμμα*: πρόκειται για τη φράση **«η γραφή της»** (και θα ακολουθηθεί από τη γενική ενός θηλυκού ουσιαστικού) ή πρόκειται για τη φράση **«ή γράφει τις»** (και θα ακολουθηθεί από την αιτιατική πληθυντικού ενός θηλυκού ουσιαστικού) ή μήπως **«οι γράφοι της»** (και θα ακολουθηθεί, επίσης από τη γενική ενός θηλυκού ουσιαστικού); Μόνο όταν διαβάσει την επόμενη λέξη **«elinikis»** και την αναγνωρίσει ως **γενική αντικειμενική** που αποτελεί προσδιορισμό της λέξης **«grafi»** ως ονόματος θα αποφασίσει ότι πρόκειται για το ουσιαστικό **«γραφή»** και όχι για το ρήμα **«γράφει»** όπως π.χ. σε μια πρόταση σαν αυτή: «Ή γράφει τις απαντήσεις ο εξεταζόμενος ή τις λέει προφορικά»: ούτε για το ουσιαστικό **«γράφοι»** στην εκφώνηση μιας άσκησης μαθηματικών: «Οι γράφοι της εικόνας αφορούν το πρόβλημα του περιοδεύοντος πωλητή».

Σήμερα, λοιπόν, κάποιος γνώστης της ελληνικής, όταν διαβάζει ένα λατινογραφημένο, με αυτόν τον τρόπο, κείμενο, συχνά, για να διακρίνει τη λέξη που μόλις διάβασε, χρειάζεται το συγκεκριμένο που ακολουθεί, κάτι που δεν συμβαίνει με τη σημερινή ιστορική γραφή της ελληνικής, με την οποία ο αναγνώστης αναγνωρίζει σχεδόν όλες τις λέξεις από τη μορφή τους και όχι μέσω των επόμενων λέξεων του συγκεκριμένου. Φυσικά, υπάρχει και στην ελληνική γραφή η **ομωνυμία** με τα διάφορα **ομόγραφα**, αλλά εκεί είναι πολύ περιορισμένα, ενώ στη λατινογράφηση τα **ομόγραφα**, όπως προκύπτει από τα παραπάνω, είναι πολλαπλάσια.

Ας υποθέσουμε ότι κάποια στιγμή στο μέλλον οι «οπαδοί» των γκρίκλις θα αποτελούν την πλειονότητα των ομιλητών της ελληνικής και η μοιραία «γλωσσική αλλαγή» θα απαιτήσει να καθιερωθεί η λατινογράφιση της ελληνικής. Τότε τα λεξικά θα προσαρμοστούν ανάλογα. Με την εξομίωση πολλών κλιτικών καταλήξεων ονομάτων και ρημάτων (όπως των: **-η, -οι, -ει, -υ** που θα γίνουν όλα **-i**) αν η σημερινή λημματογράφιση δεν αλλάξει θα είναι δύσκολο να οδηγηθεί ο χρήστης του λεξικού από έναν *τύπο* στο κατάλληλο *λήμμα*. Έτσι, μάλλον θα πρέπει να λημματογραφηθούν όλοι οι τύποι και τα λήμματά τους πολύ πιθανό να έχουν τη μορφή που έχει το παρακάτω λήμμα:

poli 1. *us.* megalos ikismos me pano apo 10.000 katikus (< πόλη) 2. *epir.* se megali posotita (< πολύ) 3. *epith. thil. enik.* megali se arithmo, plithos i posotita (< πολλή) 4. *epith. ars. plith.* megali se arithmo, plithos i posotita (< πολλοί) 5. *us. ars. plith.* ta dio akra tu aksona enos peristrefomenu somatos (< πόλοι) 6. *us. ars. plith.* ta mikra tu alogu, tu gaidaru, tu mulariu (< πώλοι).

Πώς σας φαίνεται; Πόση πληροφορία έχει χαθεί από αυτήν τη «συρρίκνωση» της γραφής της ελληνικής γλώσσας;

Ίσως μας πει κάποιος οπαδός της λατινογράφισης ότι: «*σήμερα, ο αναγνώστης ενός λατινογραφημένου κειμένου όπου συναντά τον λεκτικό τύπο poli δυσκολεύεται γιατί δεν έχει στον νου του αποθηκευμένο τον τύπο αυτό, γι' αυτό ανατρέχει, αναζητεί και τον συνδέει με τις ήδη αποθηκευμένες εικόνες για τους τύπους: πόλη, πολύ, πολλή, πολλοί, πόλοι, πώλοι και μέσω αυτών αποφασίζει με ποια έννοια να τον συνδέσει. Στο μέλλον, όμως δεν θα χρειάζεται να έχει στον νου του όλες αυτές τις εικόνες, αλλά θα έχει μόνο μία: poli...*» Η απάντησή μας είναι: «*Ναι, θα έχει μόνο την οπτική εικόνα του τύπου poli. Θα χρειάζεται, όμως, κάθε φορά που θα συναντά αυτόν τον τύπο στη γραφή, να χρησιμοποιεί και διάφορους «αλγορίθμους» για να τον αναγνωρίσει και να αποφασίσει ποια από τις πιο πάνω 6 σημασίες έχει ο τύπος που μόλις διάβασε.*».

4. Ορθογραφία: εχθρός ή σύμμαχος;

Γιατί, όμως, τόσο «μίσος» για την ορθογραφία της ελληνικής; Σήμερα μάλιστα, που, από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού, οι μαθητές αρχίζουν να μαθαίνουν αγγλικά, μια γλώσσα, με πολύ περισσότερες απαιτήσεις ορθογραφίας από την ελληνική, τη κοινή μητρική τους γλώσσα;

Είναι αλήθεια ότι «*τα πιο πολλά γράμματα της αγγλικής προφέρονται με περισσότερους από έναν τρόπους (φωνήματα, διφθόγγους, συμπλέγματα φωνημάτων) και ότι σχεδόν κάθε φώνημα αντιπροσωπεύεται με περισσότερους από έναν τρόπους (γράμματα, δίψηφα ή συμπλέγματα γραμμάτων)*» [9].

Δυο παραδείγματα φθόγγων της αγγλικής:

Φθόγγοι	Λέξεις όπου ο ίδιος φθόγγος αποδίδεται με διαφορετικά γράμματα σε καθεμιά
[εə]	air [εə(ι)], care [κεə(ι)], bear [βεə(ι)], there [ðεə(ι)], their [ðεə(ι)]
[eɪ]	ape [eɪp], pain [peɪn], gaol [dʒeɪl], pay [peɪ], great [greɪt], eight [eɪt], obey [obeɪ]

Δυο παραδείγματα γραμμάτων της αγγλικής:

Γράμματα	Φθόγγοι που αποδίδονται με τα ίδια γράμματα σε διαφορετικές λέξεις
<a>	make [eɪ], ask [a], care [εə], what [ɔ], at [ə], bar [ɑ:], all [ɔ:]
<ea>	bear [βεə(ι)], ear [ɪə], great [eɪ], reappear [eə], jealous [ε], heart [ɑ:], heard [ɜ]

Μιλώντας για την αγγλική, ας ρωτήσουμε έναν διεθνώς γνωστό άγγλο γλωσσολόγο, τον Ντέιβιντ Κρύσταλ [10] πώς αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ορθογράφησης μιας λέξης ο ομιλητής της αγγλικής⁷.

Αυτό είναι αρκετά δύσκολο. Αν μας ζητήσει κάποιος να προφέρουμε ορθά μια λέξη, σκεφτείτε τι πρέπει να κάνουμε. Ας πούμε ότι θέλουμε να πούμε «tomatoes». Θα πρέπει πρώτα να κρατήσουμε την προφορά της λέξης στο μυαλό μας. Μετά πρέπει να θυμηθούμε τη γραπτή της μορφή, με την προϋπόθεση ότι την έχουμε δει γραμμένη. Και μετά πρέπει να σκεφτούμε πώς θα την προφέρουμε, γράμμα προς γράμμα, και να εκφέρουμε τις ονομασίες των γραμμάτων ορθά και με τη σωστή ακολουθία.

Αν δεν μπορούμε να ανακαλέσουμε στη μνήμη μας τη γραπτή λέξη, μάλλον έχουμε πολλή δουλειά. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να προσπαθήσουμε να υπολογίσουμε την προφορά από μέσα μας, χρησιμοποιώντας το αισθητήριό μας για το πώς μπορεί να προφέρεται. Αν η προφορά της λέξης δεν έχει ιδιαιτερότητες, μάλλον θα την εκφέρουμε σωστά. Αλλά συνήθως δεν μας ζητούν να προφέρουμε σωστά εύκολες λέξεις. Μπαίνουν αντιθέτως στον κόπο, ιδιαίτερα σε διαγωνισμούς, να βρουν λέξεις δύσκολες, λέξεις τρομακτικές σε ορθογραφία και προφορά, όπως «accommodation», «bureaucratic» και «rhinoceros».

Στα ελληνικά τι γίνεται; Και στα ελληνικά γίνεται η ίδια διεργασία, μόνο που η «δουλειά» είναι πολύ λιγότερη. Στα ελληνικά η όποια δυσκολία περιορίζεται κυρίως στη ορθογράφηση των **δίψηφων φωνηέντων** (<αι>, <ει>, <οι> <υι>) εκτός του <ου> ή των <ο> και <ω> και μάλιστα μόνο όταν αυτά βρίσκονται στις **ρίζες των λέξεων ή των συνθετικών τους**. Τα διαδεδομένα **προθήματα** και **επιθήματα**, καθώς και οι **κλιτικές καταλήξεις** αναγνωρίζονται εύκολα· οι τελευταίες διδάσκονται ως κλιτικά συστήματα στη γραμματική. Αλλά και οι ρίζες δεν εμφανίζουν τη δυσκολία της αγγλικής. Ιδιαίτερα εκείνες που αποτελούν βάση για οικογένειες λέξεων που έχουν συνειδητοποιηθεί μέσω των μηχανισμών παραγωγής και σύνθεσης. Ο γνώστης της ελληνικής που έχει συνειδητοποιήσει π.χ. τον πλούτο της οικογένειας λέξεων του ρήματος **θέτω** (< αρχ. τίθημι) οι οποίες έχουν δημιουργηθεί από τις ρίζες -θε- και -θη- μέσω παραγωγής και σύνθεσης (με λεξικογραφική έρευνα έχουμε εντοπίσει 571 μέλη αυτής της οικογένειας [11]) αποκλείεται να γράψει ανορθόγραφα τις ρίζες -θε- και -θη- στα μέλη της οικογένειας αυτής, μερικά από τα οποία είναι:

θέση, διάθεση, παράθεση, αντιπαράθεση, παρένθεση, θέτω, διαθέτω, παραθέτω, εκθέτω, αθετώ, τοποθετώ, αθέτηση, τοποθέτηση, τοποθεσία, πολυθεσίτης, θήκη, διαθήκη, παρακαταθήκη, προθημα, επίθημα.

Στα ελληνικά, επιπλέον, ο γνώστης της ελληνικής γραφής αν δει γραμμένη μια ελληνική λέξη «άγνωστη» (που την συναντά για πρώτη φορά) μπορεί να την προφέρει σωστά, έστω και αν δεν ξέρει την έννοια που η λέξη αντιπροσωπεύει, γιατί υπάρχουν συγκεκριμένες αντιστοιχίες φωνημάτων–γραμμάτων και λίγοι φωνολογικοί κανόνες· κάτι που δεν συμβαίνει στα αγγλικά. Ξέρει π.χ. ότι όταν βλέπει <αι> **πάντοτε** θα προφέρει τον φθόγγο: [e], αλλά και όταν βλέπει <άι> ή <αί> **πάντοτε** θα προφέρει τους δύο φθόγγους: [ai] κτλ.

⁷ Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο μεταφραστής χρησιμοποιεί λανθασμένα το ρήμα «προφέρω» για την απόδοση του ρήματος «spell» που σημαίνει «εκφέρω ένα–ένα με τη σειρά τα ονόματα των γραμμάτων μιας λέξης» δηλαδή το ρήμα αυτό δεν έχει σχέση με την προφορά, αλλά με την ορθογραφία· θα λέγαμε «ορθογραφώ». Στα ελληνικά η αγγλική προτροπή Spell the word [X]! διατυπώνεται ως ερώτηση «Πώς γράφεται η λέξη [X];»

Γράφει ο Κρύσταλ για την αγγλική: «Αν η ορθογραφία μας είναι πολύ παράξενη, οι άλλοι μπορεί να μην καταλάβουν τι λέμε» και συνεχίζει:

Αυτός είναι βεβαίως ο λόγος για τον οποίο πρωτίστως αναπτύχθηκε η ορθογραφία. Αν όλοι τηρούμε το ίδιο σύστημα ορθογραφίας, τότε θα καταλαβαίνουμε ο ένας τα γραπτά του άλλου. Αν ο καθένας χρησιμοποιεί προσωπικό σύστημα ορθογραφίας, δεν θα καταλαβαίνουμε.

Το ίδιο ισχύει και για μας. Σήμερα, η **Κοινή Νεοελληνική** είναι το **κοινό γλωσσικό πρότυπο** που χρησιμοποιούμε όλοι οι Έλληνες για να επικοινωνούμε μεταξύ μας, από οποιοδήποτε ελληνόφωνο μέρος και αν καταγόμαστε. Είναι το πρότυπο που **διδάσκεται** στα σχολεία που χρησιμοποιείται στη **Διοίκηση** που χρησιμοποιείται στις **επιστήμες** και καλλιεργείται από τους **λογοτέχνες** που **μιλιέται** στα αστικά κέντρα, αλλά και στην περιφέρεια σε πολλές περιοχές της οποίας, όμως, υπάρχουν ακόμα **τοπικά ιδιώματα** τα οποία χρησιμοποιούνται παράλληλα με την **Κοινή Νεοελληνική** στην επικοινωνία των ντόπιων μεταξύ τους.

Ως κοινό **πρότυπο**, η Κοινή Νεοελληνική οφείλει να έχει διατυπωμένους και συγκεκριμένους *φωνολογικούς, γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες*, οι οποίοι πρέπει να διδάσκονται συστηματικά, να συνειδητοποιούνται και να εφαρμόζονται από όλους με τον ίδιο τρόπο ώστε να συνεννοούμαστε μεταξύ μας: αυτό σημαίνει «πρότυπο». Το πρότυπο αυτό περιγράφουν, αναλύουν, προβάλλουν, καθιερώνουν και εκπροσωπούν οι σύγχρονες γραμματικές και τα σύγχρονα λεξικά της Κοινής Νεοελληνικής.

5. Συμπεράσματα

Ας συνοψίσουμε όλα τα προηγούμενα (ένα–ένα με τη σειρά) προσπαθώντας να δώσουμε απάντηση στην ερώτηση του τίτλου της παρούσας εκδήλωσης, ή οποία μπορεί να διατυπωθεί και ως εξής:

«Κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από την λατινογράφησή της;»

1. Από την λατινογράφιση των πάμπολλων ελληνικών λέξεων που δάνεισε η ελληνική στις λατινόγραπτες γλώσσες όπως δεν προέκυψε κανένας κίνδυνος επί αιώνες, έτσι δεν πρόκειται να προκύψει και στο μέλλον. Οι λέξεις αυτές έχουν ενσωματωθεί και αποτελούν λέξεις των γλωσσών αυτών και δεν εμπλέκονται στη χρήση της Νέας Ελληνικής ώστε να επηρεάσουν τη γραφή τους σ' αυτήν. Όσο για τις λέξεις (όπως είναι πολλοί ελληνογενείς τεχνικοί όροι) που σχηματίζονται πρώτα στο λατινικό αλφάβητο, από ξένους ονοματοθέτες, και αργότερα εισάγονται στην ελληνική, κατά την εισαγωγή τους γράφονται με την ορθογραφία των ριζών, προθημάτων, επιθημάτων και καταλήξεων τους στα ελληνικά. π.χ. ἴημι > ἰόν > ἰον > ἰον-iz-e > ἰοντ-ίζ-ω.
2. Η ανάγκη λατινογράφισης λόγω αδυναμίας, ή δυσκολίας, μετάδοσης του ελληνικού αλφαβήτου μέσω των διάφορων ηλεκτρονικών συστημάτων, σήμερα έχει σχεδόν εκλείψει και σίγουρα δεν εξαναγκάζει τον χρήστη να καταφύγει στο λατινικό αλφάβητο.
3. Η έλλειψη **τοπικοποίησης** (localization) ενός νέου προϊόντος λογισμικού είναι υπαρκτός παράγοντας που επιβάλλει σε πολλούς χρήστες να χρησιμοποιούν μόνο το λατινικό αλφάβητο τόσο για τις ξενόγλωσσες όσο και για τις ελληνικές λέξεις. Γι' αυτόν τον λόγο, όσο γρηγορότερα τοπικοποιείται ένα προϊόν τόσο καλύτερα.
4. Η **μετατροπή (μεταγραμματισμός ή μεταγραφή)** των χαρακτήρων του ελληνικού αλφαβήτου στο λατινικό σύμφωνα με το ΕΛΟΤ 743 (ISO 643) έχει σαφέστατο πεδίο εφαρμογής (π.χ. στις ταυτότητες, στα διαβατήρια, στις βιβλιοθήκες) και δεν αποσκοπεί σε καθιέρωση συστήματος λατινογράφισης της ελληνικής.
5. Στα διαδικτυακά ηλεκτρονικά **φόρα**, στα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης** και στην **κινητή επικοινωνία**, υπάρχουν ακόμα πολλοί που χρησιμοποιούν – μεταξύ τους – τα «**γκρίκλις**» ή

και την «**συντετμημένη γραφή**», με τις ελληνικές λέξεις μισές, με παραλειπόμενα τα περισσότερα φωνήεντα. Στον βαθμό που η επικοινωνία αυτή γίνεται μεταξύ τους δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Όταν όμως αποκτούν και «θεωρητικούς» υποστηρικτές ότι τάχα τα **γκρίκλις** είναι ένα σύστημα γραφής της ελληνικής και ότι, ούτε λίγο ούτε πολύ, είναι ισοδύναμο με το ελληνικό σύστημα γραφής, τότε πράγματι υπάρχει πρόβλημα που χρειάζεται αντιμετώπιση. Και θα πρέπει, σε **φόρα, ιστολογία και ομάδες**, οι διαχειριστές, προκειμένου να επιτρέψουν σε κάποιο μέλος να γράφει σε γκρίκλις, να έχουν την συγκατάθεση όλων των μελών. Αν έστω και ένα μέλος έχει αντίρρηση να μην το επιτρέπουν.

Γεγονός, πάντως, είναι ότι και οι γραπτές διαδικτυακές συζητήσεις (chats) έχουν αρχίσει να περιορίζονται. Διότι, πλέον, έχει διαδοθεί ευρέως η **διαδικτυακή τηλεφωνία** (π.χ. το **Σκάιπ**), που εξασφαλίζει άμεση και δωρεάν **φωνητική επικοινωνία**,

Κατά τη γνώμη του γράφοντος, αποτρέπεται κάθε «κίνδυνος» για τη Νέα Ελληνική από τα **γκρίκλις** ή και από άλλους τρόπους γραφής **μεταξύ των μελών κλειστών ομάδων**, εφόσον κατά τη γλωσσική εκπαίδευση των παιδιών και των νέων διδάσκουμε **σταθερά και μεθοδικά** το γλωσσικό πρότυπο της **Κοινής Νεοελληνικής** και ειδικότερα:

Να μην σταματήσουμε να διδάσκουμε **γραμματική!**

Να μην σταματήσουμε να διδάσκουμε **συντακτικό!**

Να μην σταματήσουμε να διδάσκουμε **ορθογραφία, ετυμολογία, φωνολογία και ιστορία των λέξεων!**

Όταν ο νέος απόφοιτος της μέσης εκπαίδευσης έχει αποκτήσει **εμπειρωμένη γνώση** της **Κοινής Νεοελληνικής**, όποιους τρόπους γραφής και αν επινοήσει για να επικοινωνεί (παίζοντας) με τους φίλους του, όταν θα απευθύνεται σε τρίτους θα το κάνει χρησιμοποιώντας **σωστή Κοινή Νεοελληνική**.

Κι ας επικοινωνεί με τον φίλο του **λατινογραφημένα**:

Se perimeno to vradi na ta pume.

Κι ας επικοινωνεί με τον φίλο του **συντετμημένα**:

ΣΕ ΠΡΜΝ Τ ΒΡΔ Ν ΤΑ ΠΜ.

Κι ας επικοινωνεί με τον φίλο του **κορακίστικα** (όπως κάναμε εμείς, οι «παλιοί», στα παιδικά μας χρόνια):

Σέφε πεφεριφιμέφενώφω τόφο βράφαδίφι νάφα τάφα πούφουμέφε.

Τέλος, **όλοι μας** και ιδιαίτερα οι **γονείς** και οι **εκπαιδευτικοί**, έχουμε χρέος απέναντι στη γλώσσα μας να την παραδώσουμε στις μελλοντικές γενιές καλύτερη από ό,τι την παραλάβαμε. Γι' αυτό, ας μην θεωρούμε ότι τα **γλωσσικά φαινόμενα** «*ρέουν μόνα τους*», γιατί περιλαμβανόμαστε κι εμείς σ' αυτά και αποτελούμε μέρος τους. Η γλώσσα εξελίσσεται· η **γλωσσική αλλαγή** είναι αναπόφευκτη· αλλά σ' αυτήν μπορούμε και πρέπει να συμμετέχουμε **ενεργά** όλοι μας. Όχι με απαγορεύσεις και δια νόμου επιβολές. Να συμμετέχουμε ενεργά με την προβολή **θετικών** παραδειγμάτων, που θα αντισταθμίζουν τα όποια **αρνητικά** και θα βελτιώνουν τη θέση της Νέας Ελληνικής τόσο στο εθνικό όσο και στο παγκόσμιο περιβάλλον (όπως π.χ. στο Διαδίκτυο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης). **Όλοι μας** – είτε το θέλουμε είτε όχι – **συμβάλλουμε** στις **συνιστώσες** της γλωσσικής αλλαγής· **συνιστώσες** που έχουν **διάφορες** κατευθύνσεις. **Στόχος μας** θα πρέπει να είναι να ενισχύσουμε τις **θετικές συνιστώσες** ώστε: η **συνισταμένη** να έχει **θετική** κατεύθυνση.

Παραπομπές

- [1] Βαλεοντής, Κ. (2014), *Λατινογράφιση της ελληνικής – αισθητική αλλοίωση και αδιαφάνεια* (ιστοσ. http://www.eleto.gr/download/Orogramma/Or128_V05.pdf) ΕΛΕΤΟ, Ορόγραμμα αρ.128, Σεπτ.–Οκτ. 2014
- [2] Βαλεοντής, Κ. (2013), *Γιατί κλοσάτε τους όρους*, τόμος Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία, Ανακοινώσεις 9^{ου} Συνεδρίου σ. 41–66, ΕΛΕΤΟ, 2013 (ιστοσ. http://www.eleto.gr/download/Conferences/9th%20Conference/Papers-and-speakers/9th_03-34-35_ValeontisKostas_Paper_V47.pdf)
- [3] Valeontis K. (2008), *The wonderful Line of Concept Communication*, Infoterm Newsletter, (<http://www.infoterm.info/pdf/activities/INL/INL129-130.pdf>)
- [4] International Standard ISO 843:1997(rev. 2010), *Information and documentation – Conversion of Greek characters into Latin characters*
- [5] International Standard ISO 9:1995, *Information and documentation – Transliteration of Cyrillic characters into Latin characters – Slavic and non-Slavic languages*
- [6] Ελληνικό Πρότυπο ΕΛΟΤ 743:2004, *Πληροφορίες και τεκμηρίωση – Μετατροπή των ελληνικών χαρακτήρων με χαρακτήρες λατινικούς*
- [7] Lexicon ΑΕ, *Μεταγραφή ΕΛΟΤ 743* (<http://www.lexicon.com.gr/el/tools/elot743.php>)
- [8] International Standard ISO/IEC 10646-1:2000 *Information technology – Universal Multiple-Octet Coded Character Set (UCS) – Part 1: Architecture and Basic Multilingual Plane*
- [9] Βαλεοντής, Κ. (1987), *Προφορά των γραμμάτων της Αγγλικής* ([ανάρτηση στο Academia.edu](#))
- [10] Κρύσταλ, Ντ. (2010), *Ένα μικρό βιβλίο για τη γλώσσα*, Εκδόσεις Πατάκη
- [11] Βαλεοντής, Κ. (1992), *Προβλήματα της τεχνικής ορολογίας*, Πρακτικά Δημέρου Ορολογίας, σ.121, ΤΕΕ – ΕΛΟΤ/ΤΕ21

Κ. Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός

Υπεύθυνος ομάδων ορολογίας

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Ηλ.Ταχ.: valeonti@otenet.gr